

- Projevy dítěte (podmíněné deprivací) během adaptace v rodině a co s nimi
- *Jayne E. Schooler:*
Adopce-vztah založený na slibu
- *M. Vágnerová: Psychologie problémového dítěte školního věku*
- *Krejčířová, Říčan: Dětská klinická psychologie*

- Opoždění ve vývoji řeči – není uspokojena základní potřeba receptivity s pečující osobou (matka zrcadlí emoční a sociální dovednosti dítěte, každodenní kontakt, napodobování apod.). Slovní zásoba je chudá, neumí používat osobní zájmena (!já!), jazyková necitlivost, snížená spontaneita v řeči, nezájem o komunikaci

Co dělat? V náhradní rodině většinou velmi brzo tyto potíže vymizí díky přívodu podnětů, učení se s novým rodičem a sourozenci, přirozenému prostředí. Využívat běžné činnosti a dětskou hravost a zvědavost (neustálé ukazování, vysvětlování, říkanky, zpěv atd. atd.)

- Opoždění motorického vývoje (příklad): opět dáno omezeným přívodem podnětů v ústavní péči, týká se malých dětí. Neobratnost, opoždění rozvoje lezení, chůze atp. Co dělat? V náhradní rodině rychlá úprava, posilování motorických dovedností hrou, posilování sebedůvěry – zvládání neznámého terénu, překážek atp

- - Stáhnutí se do sebe, odmítavé chování: (příklad). Dítě zažilo mnohá odmítnutí, je psychicky zraněné. Raději zůstává stažené, uzavřené, neprojevuje emoce, než aby zažilo další odmítnutí. Nepřijímá fyzický kontakt

Jak může pomoci rodič?: na dítě netlačit, posilovat jeho sebehodnotu chválením oceňováním vytvářet důvěru, neustálé projevování náklonnosti, lásky. Fyzické přibližování po velmi malých krůčcích, (příklad)

- Opoždění rozumových schopností školního dítěte – (projevuje se nedostatečnými školskými dovednostmi (v podnětném prostředí většinou rychlá úprava) hyperaktivita (nebo naopak útlum), poruchami pozornosti a učení, také nezájmem o učení se novým věcem, snížená motivace k poznávání, objevování – dáno předchozí zkušeností s nepodnětným, nemotivujícím, neoceňujícím prostředím.

Co dělat? Správně diagnostikovat deprivaci (nezaměnit za sníženou inteligenci), motivovat k učení atraktivním způsobem, spolupráce s učitelem, případně odložit šk. docházku, opakovat ročník, rozvíjet vloh v kroužcích, společnou činností, nestavět výkon ve škole na první místo (na první místo stavět vztah!), akceptace poruch pozornosti a dysporuch

- Dělání si zásob jídla, poruchy příjmu potravy – (příklad) vyplňování chronické vnitřní prázdnoty, dělání si zásob „na horší časy“.

Co dělat? Dítě netrestat, ujistit o dostatku jídla a především poskytnout fyzický emocionální kontakt, nejlépe vyplní vnitřní prázdnotu. Časem odezní

- Agresivní chování (příklad): sebepoškozování a agrese vůči okolí většinou svědčí o týrání v minulosti (vyjádření strachu, hněvu a smutku). Neumí zatím jinak vyjádřit své pocity. Noví rodiče často zažívají pocit zoufalství a bezmoci, jak dítěti pomoci. Je třeba je ujistit, že je to přirozená reakce dítěte a že se to časem spraví.

Co dělat? dítě se zkušeností týrání – vždy nutná odborná pomoc. Agresivní děti často nízké sebevědomí – oceňovat, chválit, po krůčcích fyzický kontakt (získají důvěru, jistotu a zvýší sebehodnotu). Věnovat dostatek času a pozornosti

- Lhaní, krádeže, „opozděný“ rozvoj sebevědomí, morálního myšlení (příklad): vzniká jako reakce na chaotické prostředí a neupořádaný způsob života, díky tomu v ústavní péči bylo lehčí přežít, vyhnout se trestu a ponížení, lhaní a krádeže byli normou. Děti často samy neví, proč kradou a lžou. Obtížná situace pro nové rodiče

Co dělat? Trestat přiměřeně s ohledem na „motivaci“ dítěte, zároveň být zásadový, dodržet slovo a uložený trest. Pomoci dítěti uvědomit si důsledky svých činů – jít s ním vrátit ukradenou věc (obchod, škola), nechat ho situaci prožít, ustát to a stát za ním. Hledat způsob nápravy společně s dítětem. Oceňovat a chválit za každý správný čin. Spolupráce s odborníkem

- Slabý oční kontakt (příklad): odrazem toho, že dítě prožívá vnitřní nejistotu, nedůvěru, nízkou sebehodnotu. Navázání očního kontaktu přijatého dítěte rozhodně nějakou dobu potrvá

Co dělat? Při každé činnosti (krmení, povídání si s dítěte) se mu rodič dívá do očí, občas ho pohladí, vytvářet pocit bezpečí a důvěry. U malého dítěte při krmení pomáhá hra na „kuk“

Nediferencovaná náklonnost k lidem: (příklad) typické pro děti, které neměly možnost vytvořit si bezpečné citové pouto. Ustavní děti jsou zvyklé, že se u nich stále někdo střídá, jsou zvyklé na cizí lidi, nebojí se. To není přirozená, zdravá reakce dítěte. Rychle střídající se lidé, vztahy nenaplní základní citové potřeby, vytrácí se pud sebezáchovy. Dítě se nenaučí rozlišovat „toto jsou moji lidé“ a oddělovat cizí, ze kterých je třeba mít respekt. Dítě touží po vztahu, objetí - využije každou příležitost, kdy se mu může dostat.

Co dělat? Vytvoření jistoty a důvěry vyžaduje nějaký čas. Procesu adaptace na nové rodiče pomůže, když jede z nich nějakou dobu zůstane s dítětem doma a chození do mateřské či základní školy se odloží. Zpočátku nebrat dítě na návštěvy (mění se prostředí a jiní lidé něm vyvolají nejistotu, potřebuje zaintegrovat pocit, že „má svůj domov a svoje lidi“

A jiné: (příklad) projevy deprivovaných dětí mohou mít různou podobu (pomočování, poruchy spánku, cumlání prstů, sobectví, vzdor, nepřizpůsobivost atd. atd.)

Co dělat? Obecná doporučení – hodně lásky a trpělivosti, vědět, že mnoho jiných náhradních rodin bojovalo s podobnými problémy.
Nezůstávat sami-odborníci, svépomocná setkání

Rodičům...

- 1. Nelitujte dítě - radši ho přijměte.
- 2. Nelitujte sebe – radši jednejte.
- 3. Neberte reakce dětí osobně.
- 4. Nepřipisujte všechny negativní projevy dítěte dědičnosti.
- 5. Nebojte se vyhledat odbornou psychologickou pomoc.
- 6. Pokud je to možné, setkávejte se s jinými náhradními rodinami.
- 7. Nezapomeňte na svého manželského partnera - také vás potřebuje.
- 8. Aspoň 5x denně dítě pochvalte.
- 9. Aspoň 5x denně pochvalte sebe.
- 10. Věřte v lásku - je silnější než všechno zlé, co dítě v minulosti prožilo.